

Säädöshankepäätös

26.9.2023

Perustiedot	
Hankkeen nimi	Hallituksen esitys laiksi merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta sekä aluskierrätyksestä tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (Hongkongin yleissopimus) ja aluksista aiheutuvan meren pilaantumisen ehkäisemisestä tehdyn yleissopimuksen (MARPOL-yleissopimus) muutosten hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta
Diaarinumero	VN/22626/2023
Hankennumero	LVM056:00/2023
Aikataulu	
Hankkeen toimikausi	10.10.2023–31.12.2024
EU-säädöksen täytäntöönpanon määräaika	1.1.2025 (FuelEU Maritime) / 31.12.2024 (AFIR)
Kuvaus	
Hankkeen keskeinen sisältö	<p>Merenkulun ympäristönsuojelulaki on meriliikenteen ympäristöasioiden yleislaki, jolla on pantu täytäntöön niin Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n ympäristönsuojelua koskevien yleissopimusten määräykset kuin EU-säätelyä. Nyt lakiin on tarkoitus tehdä muutoksia hallitusohjelmasta sekä viime vuosien IMO- ja EU-säätelykehityksestä johtuen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Osana komission 55-valmiuspakettia neuvoteltu uusiutuvien ja vähähiilisten polttoaineiden käyttöä meriliikenteessä koskeva FuelEU Maritime -asetus edellyttää kansallista säätelyä viranomaisista ja seuraamusmaksuista. Asetus tulee olennaisilta osin sovellettavaksi 1.1.2025 alkaen, joten kansallisen säätelyn on oltava voimassa siihen mennessä. Samalla säädettäisiin siitä, että Suomi soveltaa täysimääräisesti asetuksen sallimaa saaripoikkeusta. 2) Osana komission 55-valmiuspakettia neuvoteltu vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönottoa koskeva nk. AFIR-asetus (Alternative

Kuvaus

Fuels Infrastructure Regulation) edellyttää jäsenvaltioiden varmistavan, että asetuksessa määritellyissä Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T-verkon) satamissa otetaan käyttöön tasoltaan riittävä maasähkön ja nesteytetyn metaanin syöttö. Osa sitovista vaatimuksista tulee voimaan 31.12.2024 alkaen, joten kansallisten ohjauskeinojen arvioinnin ja siitä seuraavien mahdollisten toimenpiteiden, ml. mahdollinen sääntely, on oltava voimassa siihen mennessä.

- 3) Hallitusohjelmaan on kirjattu, että alusten huuhtelu-, ruokajäte-, rikkipesuri- ja käymäläjäteveden purku mereen kielletään Suomen aluevesillä. **Rikkipesureiden pesuvesipäästöjä** lukuun ottamatta mainitut päästöt on jo pääosin kielletty Suomessa sovellettavan IMO-sääntelyn nojalla. Rikkipesureista peräisin olevien pesuvesien päästökielto edellyttää kansallista sääntelyä. Vastaavia kansallisia tai paikallisia (esim. yksittäisiä satamia koskevia) kieltoja on voimassa muutamissa Euroopan maissa sekä Pohjois-Amerikassa ja Australiassa. Hallituksen esityksessä on tarkoitus kuvata aine aineelta hallitusohjelmakirjauksen suhde Suomea sitoviin IMO-vaatimuksiin. Myös muita päästölajeja koskevat kansainväliset säännöt ja ohjeistukset käydään läpi ja tarvittaessa kiristetään kansallista sääntelyä niidenkin osalta.
- 4) IMOssa neuvoteltiin 2000-luvun alussa aluskierrätystä eli alusten purkamista koskeva yleissopimus, nk. **Hongkongin yleissopimus**. Sopimuksen tavoitteena on varmistaa, ettei alusten purkaminen aiheuta vaaraa ihmisterveydelle tai ympäristölle. Suomi ei ole vielä hyväksynyt ja saattanut yleissopimusta voimaan. Yleissopimuksen kansainvälinen voimaantulo on sidottu ehtoihin, jotka riippuvat sen hyväksyneiden valtioiden määrästä, niiden laivaston koosta ja niissä purettujen alusten määrästä. Kesäkuussa 2023 nämä ehdot täyttyivät, mikä tarkoittaa, että sopimus tulee voimaan kesäkuun lopulla 2025. Suomen olisi aiheellista hyväksyä ja saattaa sopimus voimaan tuohon mennessä. Suomessa sovelletaan EU:n aluskierrätysasetusta, joka edellyttää yhtä korkeaa tai osin korkeampaakin terveyden- ja ympäristönsuojelun tasoa kuin Hongkongin yleissopimus, mutta yleissopimuksen voimaansaattaminen on perusteltua, koska kyse on maailmanlaajuisesta, ei alueellisesta, sääntelystä.

Kuvaus	
	<p>5) IMOssa muutetaan vuosittain alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä tehtyä nk. MARPOL-yleissopimusta. Suomen perustuslaki edellyttää muutosten nimenomaista hyväksymistä ja voimaansaattamista. Jos sopimusmuutokset kuuluvat lainsäädännön alaan eivätkä ne kuulu EU:n yksinomaiseen toimivaltaan, ne tulee saattaa eduskunnan hyväksyttäväksi. Lisäksi ne tulee saattaa lailla voimaan. Nyt esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi MARPOL-yleissopimuksen vuonna 2021 muutoksia, jotka koskevat alusten ilmapäästöjä ja raskaan polttoöljyn käytön ja kuljetuksen kieltoa arktisilla alueilla sekä 2022 hyväksytyt muutokset, joilla laajennetaan velvoite pitää jätöpäiväkirjaa nykyistä pienempiin aluksiin (400 GT -> 100 GT). IMO-sopimusten muutoksiin sovelletaan nk. hiljaista hyväksymismenettelyä, jonka mukaan ne tulevat sopimuspuolten osalta voimaan ilman hyväksymistoimia, jos osapuoli ei nimenomaisesti vastusta niitä. Suomen on pitänyt vastustaa mainittuja muutoksia, koska niitä ei ole ehditty tuoda eduskunnan hyväksyttäväksi ennen niiden kansainvälisen voimaantulon ehdoksi asetettua määräpäivää.</p>

Yhteydet	
Säätelyperusta	<p>Monitaustainen hallituksen esitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kansallisesta säätelytarpeesta johtuva säädös - Muun EU-velvoitteen (ml. asetukset) toimeenpano - Valtiosopimuksen voimaansaattaminen tai kansainvälisistä velvoitteista johtuva säädös
Suhde hallitusohjelmaan; toimenpidealue	Puhtaan energian Suomi
Hanke liittyy muuhun lainsäädäntöön	AFIR-asetuksen edellyttämät tieliikennettä ja lentoliikennettä koskevat kansalliset säännökset on tarkoitus toteuttaa erillisessä säädöshankkeessa .
Kuuluu Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan	☒ Ei: Hongkongin yleissopimuksen aluksia koskevat velvoitteet; MARPOL-muutokset ☒ Ehkä: FuelEU Maritime (U-kirjelmän mukaan ei, mutta arvioidaan vielä) ☒ Kyllä: AFIR, rikkipesureiden pesuvedet, Hongkongin yleissopimuksen muut velvoitteet

Vaikutukset	
Keskeiset vaikutuslajit	Ympäristövaikutukset, taloudelliset vaikutukset, viranomaisvaikutukset (vaikutukset valtion talouteen)
Julkistaloudelliset vaikutukset	☐ Ei ☒ Kyllä: Traficomille uusia tehtäviä

Käsittely	
Budjettilaki	☐ Ei ☒ Kyllä ☐ Ei vielä tiedossa
Kiireellinen	☒ Ei ☐ Kyllä
Sidosryhmätoiminta ja lausuntokierroksen ajankohta	Hyödynnetään vesiliikenteen sidosryhmäverkostoa ja FuelEU Maritimen neuvotteluvaiheessa perustettua valmisteluryhmää: tarpeen mukaan tapaamisia ja tiedottamista/kuulemista kirjallisesti. Lausuntopyynnön suunniteltu ajankohta maaliskuu-huhtikuu 2024.
Viestintä	Tiedotteet lausuntokierroksen ja esittelyn yhteydessä. Mahdollisesti välivaiheen viestintää tarpeen mukaan.
Perustuslakivaliokunnan lausunto	☒ Ei ☐ Ehkä ☐ Kyllä
Kuntatalouden ja hallinnon neuvottelukunta (Kuthanek)	☒ Ei ☐ Kyllä ☐ Ei vielä tiedossa
Istuntokausi/esittelyviikko	Vuoden 2025 budjetin yhteydessä (syys-/lokakuu 2025)

Hankkeen vastuu- ja yhteyshenkilöt	
Vastuuhenkilö / yksikkö	Laura Sarlin / VIY
Tukivirkahenkilö(t)	Laura Rantanen / VIY Emmi Simonen / VIY (AFIR) Hanna Kola / VIY (tekninen avustaja)
Valmistelusta vastaava yksikön johtaja / yksikkö	Päivi Antikainen / VIY
Valmistelusta vastaava osaston päällikkö / osasto	Sabina Lindström / VEO
Valmistelutapa	Virkavalmistelu yhteistyössä mm. Traficomin, YM:n, STM:n, ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa. Hyödynnetään

Hankkeen vastuu- ja yhteyshenkilöt	
	aiemmin perustettuja EU-valmistelua tukeneita työryhmiä, joissa olennaiset ministeriöt, virastot ja sidosryhmät.